

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ М. П. ДРАГОМАНОВА

Соціально-правовий факультет

«Затверджено»

На засіданні Приймальної комісії
НПУ ім. М. П. Драгоманова
Протокол № 4 від «13» травня 2022 р.
Голова Приймальної комісії
_____Андрущенко В. П.

«Рекомендовано»

Вченою радою соціально-правового
факультету
Протокол № 7 від «18» лютого 2021 р.
Голова Вченої ради
_____ / Євтух В.Б.
підпис ПІБ

ПРОГРАМА
фахового вступного випробування

З СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ

для громадян України, іноземних громадян та осіб без громадянства,
при вступі на навчання для здобуття ступеня магістра
на базі здобутого ступеня бакалавра/спеціаліста

Галузь знань 23 «Соціальна робота»

Спеціальність: 231 «Соціальна робота»

Освітня програма «Соціальна робота»

Київ – 2022

1. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА ВСТУПНОГО ФАХОВОГО ВИПРОБУВАННЯ

Загальні відомості. Програма складена відповідно до освітньо-професійної програми (ОПП) підготовки фахівців за спеціальністю 231 «Соціальна робота» галузі знань 23 «Соціальна робота».

Прийом абітурієнтів, які здобули освітній ступінь (ОС) бакалавра проводиться за результатами вступних випробувань із професійно-орієнтованих навчальних дисциплін.

Мета вступного випробування полягає у з'ясуванні рівня теоретичних знань, практичних умінь і навичок, здобутих у результаті вивчення нормативних і варіативних дисциплін за програмою підготовки фахівця ОС «бакалавр» зі спеціальності 231 «Соціальна робота» галузі знань 23 «Соціальна робота».

Програма включає три модуля з відповідними до них темами: 1 модуль – Теорія соціальної роботи (12 тем), 2 модуль – Технології соціальної роботи (24 теми), 3 модуль – Соціальна робота з різними групами клієнтів (23 теми).

Білеті вступного іспиту містять три питання з максимальною загальною оцінкою 200 балів.

Складання вступного фахового випробування передбачає можливість онлайн зв'язку з використанням засобів онлайн-комунікації (Google Meet). У такому разі абітурієнт методом вибіркового числа отримує номер білету, готує письмову відповідь та озвучує її у форматі відео-конференції.

Вимоги до здібностей і підготовленості абітурієнтів. Вступники повинні володіти наступними компетенціями в галузі соціальної роботи:

1. *Загальнопрофесійні компетенції:*
 - уміння застосувати базові та інструментальні цінності соціальної роботи, розуміння соціальних і психологічних наслідків своєї професійної діяльності;
 - бути готовим до участі у здійсненні управлінських заходів для вирішення ситуацій, які утруднюють соціальне функціонування окремих індивідів, сімей, груп, громад;

- бути здатним до координації зусиль різних організацій соціальної сфери щодо вирішення соціальних проблем і завдань в інтересах соціального захисту груп ризику;

- сприяти підвищенню організаційної культури соціальних служб;
- володіння навичками аналізу соціального та фізичного середовища, інфраструктури забезпечення благополуччя різних груп населення;

- готовність до участі в підготовці, організації і проведенні соціальних досліджень з метою виявлення соціально значимих проблемних ситуацій, визначення стратегій, методів їх вивчення і вироблення рекомендацій з їх

вирішення;

- володіння навичками обробки соціологічних даних і соціальної статистики на основі використання сучасних інформаційних технологій, спеціалізованого програмного забезпечення;

- уміння оформляти і представляти результати науково-дослідницької і науково-прикладної роботи у відповідності із нормативними документами та стандартами;

- готовність систематично використовувати результати наукових досліджень у забезпеченні ефективності роботи соціальних служб;

- готовність до пошуку інноваційних шляхів підвищення ефективності соціальної роботи в цілому та соціального захисту населення зокрема;

- здатність до ділових комунікацій у професійній сфері, знання основ ділового спілкування, навички роботи в команді;

- володіння навичками моніторингу і контролю діяльності окремих працівників і підрозділів закладів соціальної сфери;

- уміння критично оцінювати принципи і механізми професійної діяльності в рамках обраного профілю і конкретного випадку.

2. Спеціалізовано-професійні компетенції:

- володіння навичками диференціації соціальної роботи з клієнтами з врахуванням їх національно-культурного, вікового, гендерного і соціального статусу та індивідуально-психологічних характеристик;

- організація і проведення заходів з профілактики соціальних проблем, які порушують нормальну життєдіяльність особи, сім'ї, групи, громади та суспільства в цілому;

- здатність використовувати професійно профільовані знання в галузі соціології, психології, педагогіки, права, менеджменту та ін. наук для діагностики, прогнозування, проектування і моделювання соціальних процесів і явищ у контексті соціального захисту населення, формування, відновлення або розвитку життєвих ресурсів і благополуччя клієнтів, посередництво між клієнтами та структурами, що надають послуги, з метою максимізації соціальних ресурсів у відповідності до потреб та інтересів користувачів послуг;

- здатність і готовність до надання клієнту необхідної допомоги з

урахуванням специфіки методу, сформованого на основі конкретного теоретичного підходу;

- застосування технологій професійного втручання, здійснення соціально-правового захисту та представництво інтересів клієнтів;

- уміння налагоджувати, підтримувати і розвивати міждисциплінарне професійне співробітництво, корпоративну відповідальність на основі знання системи органів і служб, які задіяні до роботи із складними життєвими обставинами клієнтів;

- готовність ініціювати громадські дискусії, рухи, орієнтовані на зміни у суспільстві, оптимізацію соціального захисту і соціального обслуговування населення, ефективно втручатися у процес розв'язання проблем найбільш дискримінованих і вразливих верств населення;

- володіння навичками розробки проектів і заявок для участі в українських та міжнародних конкурсах з метою отримання фінансування для інноваційних послуг або розвитку наукових, дослідницьких контактів;

- уміння вирішувати проблеми клієнтів шляхом активізації і мобілізації їх власних ресурсів;

- володіння навичками роботи з комп'ютером, використання інформаційних технологій для вирішення експериментальних і практичних завдань у галузі соціальної роботи;

- розробка і впровадження інформаційно-просвітницьких програм та соціальної реклами.

Обов'язковою умовою, також, є вільне володіння державною мовою.

2. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ АБІТУРІЄНТА НА ВСТУПНОМУ ФАХОВОМУ ВИПРОБУВАННІ

<i>За шкалою університету</i>	<i>Визначення</i>	<i>Характеристика відповідей абітурієнта</i>	
		<i>на питання теоретичного змісту</i>	<i>на питання практичного змісту</i>
<i>0-99 бали</i>	<i>Низький</i>	Абітурієнт не усвідомлює змісту питання білету, тому його відповідь не має безпосереднього відношення до поставленого питання.	Обсяг розв'язаних задач < 50%. У абітурієнта відсутня просторова уява, необхідна для розв'язування задач.

		Наявна повна відсутність уміння міркувати.	
100-139 балів	Задовільний	Відповіді на питання білету носять фрагментарний характер, характеризуються відтворенням знань на рівні запам'ятовування. Абітурієнт поверхово володіє умінням міркувати, його відповіді супроводжуються другорядними міркуваннями, які інколи не мають безпосереднього відношення до змісту запитання.	Обсяг розв'язаних задач у межах 50-75%. Абітурієнт погано володіє графічними засобами відтворення просторових властивостей предметів на площині
140-169 балів	Достатній	У відповідях на питання білету допускаються деякі неточності або помилки не принципового характеру. Абітурієнт демонструє розуміння навчального матеріалу на рівні аналізу властивостей. Помітне прагнення абітурієнта логічно	Обсяг правильно розв'язаних задач >75%. Результат розв'язування задачі містить окремі неточності і незначні помилки.

		розмірковувати при відповіді на питання білета.	
170-200 балів	Високий	Абітурієнт дає повну і розгорнуту відповідь на питання білету. Його відповіді свідчать про розуміння навчального матеріалу на рівні аналізу закономірностей, характеризуються логічністю і послідовністю суджень, без включення випадкових і випадання істотних з них.	Обсяг правильно розв'язаних задач =100%. Кожна розв'язана задача супроводжується ґрунтовним поясненням. Абітурієнт без помилок відтворює просторові властивості предметів на площині

Якщо абітурієнт під час вступного випробування з конкурсного предмету набрав від 0-99 балів, то дана кількість балів вважається не достатньою для допуску в участі у конкурсному відборі до НПУ імені М. П. Драгоманова.

Оцінювання рівня знань абітурієнтів проводиться кожним із членів предметної комісії окремо, відповідно до критеріїв оцінювання. Загальний бал оцінювання рівня знань абітурієнта виводиться за результатами обговорення членами комісії особистих оцінок відповідей абітурієнтів. Бали (оцінки) вступного фахового випробування виголошуються головою предметної комісії усім абітурієнтам, хто приймав участь у випробуванні після закінчення іспиту.

3. ЗМІСТ ПРОГРАМИ ФАХОВОГО ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ

Програма вступного випробування розкриває структуру та зміст іспиту для конкурсного зарахування до НПУ імені М.П.Драгоманова на навчання за освітньо-кваліфікаційним рівнем магістра за спеціальністю 231 «Соціальна робота» галузі знань 23 «Соціальна робота». Зміст складено у відповідності до вимог професійної підготовки фахівців даної спеціальності, що зазначені в освітньо-професійній програмі (ОПП).

Відбір навчальних дисциплін і переліку тем програми заснований на комплексному підході до соціальної роботи як науки і практичної діяльності, відображає нерозривний зв'язок теоретичних і практичних знань в діяльності фахівців системи соціального захисту населення. Програма іспиту охоплює тематику наступних навчальних дисциплін:

До іспиту допускаються особи, які успішно пройшли всі попередні атестаційні випробування, передбачені навчальним планом.

У зв'язку з тим, що міждисциплінарний вступний іспит носить комплексний характер, при підготовці до нього студенти повинні, в першу чергу, вивчити рекомендовану в програмі літературу і повторити матеріали лекційного курсу із загально-професійних та спеціальних професійних дисциплін.

При розробці програми іспиту застосовані такі основні методичні підходи:

1. Для перевірки відповідності знань випускників та їх практичної підготовки вимогам кваліфікаційної характеристики до розділів програми вступного іспиту включені загально-професійні та спеціалізовано-професійні навчальні дисципліни, які студент мав опанувати на рівні бакалаврату, щоб мати можливість працювати за професійним призначенням магістра соціальної роботи.

2. Вступне випробування має комплексний характер, тому його програма складається з узагальнених розділів програм профільюючих дисциплін для оцінки загального рівня кваліфікації випускника.

МОДУЛІ ТА ТЕМИ НАВЧАЛЬНОГО МАТЕРІАЛУ

МОДУЛЬ 1. Теорія соціальної роботи

Тема 1.1. Соціальна робота як практична діяльність і учбова дисципліна

Сутність поняття "соціальна робота". Особливості впровадження поняття "соціальна робота" в соціально-гуманітарний понятійний простір. Поняття "соціальна робота" як відображення потреб практичної соціальної роботи. Варіативність поняття "соціальна робота" як практична діяльність; як наука; як навчальна дисципліна.

Порівняльний аналіз основних підходів до визначення сенсу та змісту соціальної роботи як професійної практичної діяльності. Взаємозумовленість і взаємозв'язок поняття "соціальна робота" та понять "соціальне", "соціалізація" та "соціальна справедливість". Сутність характеристики соціальної роботи як професійної діяльності.

Тема 1.2. Характеристика соціальної роботи як професійної діяльності

Виникнення та становлення соціальної роботи як науки. Соціальна робота як система наукових знань: дослідницький, діагностичний і продуктивний аспекти. Фундаментальна та прикладна складові соціальної роботи як науки. Об'єкт і предмет наукових досліджень соціальної роботи. Проблемне поле наукових досліджень із соціальної роботи. Місце та роль науки "соціальна

робота" серед соціально-гуманітарних наук. Закономірності та принципи теоретичної соціальної роботи.

Тема 1.3. Виникнення та становлення соціальної роботи як науки

Роль географічних, соціально-економічних, політичних умов у формуванні національних особливостей науки "соціальна робота".

Благодійність як моральне і духовне підґрунтя, передумова виникнення теоретичних основ соціальної роботи. Релігійні засади виникнення: соціальної роботи в Україні. Суспільна опіка в Київській Русі, форми та традиції. Елементи державної громадської опіки та їх відображення в нормативних формах свідомості. Роль громади в наданні соціальної підтримки на селі та відтворення громадських підходів у теоретичному осмисленні сутності соціальної роботи. Традиції товариства Червоного Хреста в Україні. Традиції соціального захисту громадян в Українській РСР, їх вплив на становлення науки "соціальна робота".

Тема 1.4. Концептуально-категоріальний апарат соціальної роботи. Закономірності та принципи теоретичної соціальної роботи

Концептуально-категоріальний апарат науки "соціальна робота": соціальні сфера, простір, структура, відносини, практика, зв'язки, механізми, діяльність, проблеми. Характеристика та зміст основних категорій науки "соціальна робота".

Тема 1.5. Історичні корені соціальної допомоги. Становлення наукових підходів до соціальної роботи

Становлення наукових підходів до соціальної роботи в незалежній Україні. Діалектика взаємодії тенденцій сучасної світової науки "соціальна робота" з особливостями її становлення та розвитку в Україні.

Філософія допомоги як базова, концептуальна ідея в становленні вітчизняних теорій соціальної роботи. Ідеї християнства, державності, права, моралі і норм суспільного життя як системоутворюючі в становленні вітчизняних теорій соціальної роботи.

Тема 1.6. Вітчизняна парадигма соціальної роботи як сукупність моделей і теорій допомоги

Вітчизняна парадигма соціальної роботи як сукупність моделей і теорій допомоги. Доктрина допомоги, організаційні форми, суб'єкти допомоги, об'єкти допомоги як парадигмальні характеристики.

Еволюція вітчизняної парадигми соціальної роботи. Історичні форми вітчизняної парадигми соціальної роботи та їх парадигматичні характеристики. Архаїчна, конфесійна, державна, громадсько-державна, соціетальна та професійна парадигми соціальної роботи, їх соціально-економічна та культурна зумовленість.

Тема 1.7. Загальна характеристика підходів до типологізації теорій соціальної роботи

Типологізація теорій соціальної роботи як форма наукового дослідження. Загальна характеристика підходів до типологізації теорій соціальної роботи. Типологізація за критеріями історичної послідовності виникнення. Типологізація за об'єктивним критерієм: індивідуальні, групові та "ком'юніті-теорії". Типологізація за критерієм методологічної опори на теорії інших наук: медицини, філософії, психології, соціології, педагогіки.

Тема 1.8. Характеристика сучасних теорій соціальної роботи

Інтегративний характер і теоретична незавершеність класифікації сучасних теорій соціальної роботи. Гуманістична теорія соціальної роботи — допомога через самопізнання та усвідомлення клієнтом своєї значущості та впливу навколишнього світу. Марксистська теорія соціальної роботи — орієнтація на ідею допомоги клієнтові шляхом спільних колективних дій з підвищення самосвідомості та соціальних, змін у суспільстві.

Тема 1.9. Функції психології в соціальній роботі та психологічне її забезпечення. Характеристика психологічних теорій як об'єднуючої основи соціальної роботи

Орієнтація на ідею допомоги клієнту шляхом оптимізації його власних зусиль як спільна об'єднуюча основа психолого-орієнтованих теорій. Психодинамічна теорія соціальної роботи: її сутність, переваги та обмеження. Екзистенціальна теорія соціальної роботи - опора на уявлення клієнта про навколишній світ і власний соціальний статус.

Теорія кризового втручання — орієнтація на виведення клієнта з кризового стану. Гуманістична теорія соціальної роботи — допомога через самопізнання та усвідомлення клієнтом своєї значущості та впливу навколишнього світу.

Апробація і оформлення результатів соціально-психологічного дослідження. Впровадження досягнень науки і передового досвіду в практику. Формування творчої особистості соціального працівника.

Тема 1.10. Соціологічні методи і техніка вивчення соціальних проблем. Формування соціального контексту допомоги та вплив системних теорій соціальної роботи на індивіда

Системна теорія соціальної роботи: виявлення та "зняття" впливу чинників оточення клієнта, інших людей і соціальних обставин. Системно-екологічна теорія соціальної роботи — ідея допомоги клієнту в пошуках своєї "екологічної ніші" в навколишньому природно-соціальному просторі. Соціальний контекст допомоги (соціальні детермінанти виникнення складних ситуацій; соціальні норми та патології; соціальний контроль за поведінкою індивіда як методологічна основа соціально-орієнтованих теорій). Соціально-радикальна теорія соціальної роботи: опора на ідею допомоги клієнту в розвитку його соціальної (зокрема політичної та правової) свідомості.

Тема 1.11. Педагогічні шляхи і засоби соціального розвитку особистості. Характеристика об'єктів соціальної роботи та вплив на них шляхом використання комплексно-орієнтованих теорій

Соціально-педагогічна теорія соціальної роботи — опора на ідею допомоги шляхом виховного впливу з боку сім'ї, школи, позашкільних закладів на процес соціалізації клієнта. Когнітивна теорія соціальної роботи — орієнтація на ідеї допомоги клієнту шляхом навчання його стереотипним механізмам управління своїми вчинками адекватно соціальним умовам або конкретній соціальній ситуації. Рольова теорія соціальної роботи — модель соціальної роботи, що орієнтується на охоплення проблем клієнта, пов'язаних з очікуваною поведінкою і бажаним розвитком і з урахуванням механізмів формування у нього уявлень про свою роль у житті.

Тема 1.12. Критерії ефективності соціальної роботи. Основні види прогнозування

Методологічні основи адаптивно-соціалізаційної теорії соціальної роботи. Соціальна адаптація людини як процес взаємодії з навколишнім середовищем з освоєння нової соціальної ситуації. Біологічні та психологічні компоненти соціальної адаптації. Інформаційний та комунікативний механізми соціальної адаптації.

Допомога клієнту в адаптації до складної для нього (а відтак — нової) соціальної ситуації як базова ідея адаптивно-соціалізаційної теорії соціальної роботи. Соціалізація клієнта як накопичення соціального досвіду в процесі успішної адаптації до важких життєвих ситуацій за допомогою соціальних працівників.

МОДУЛЬ 2. Технології соціальної роботи

Тема 2.1. Загальна характеристика технологій соціальної роботи.

Соціальні технології як суспільне явище. Сутність поняття соціальних технологій. Соціальні технології у соціальній роботі. Визначення технологій соціальної роботи. Основне завдання технологій соціальної роботи. Основні функції технологій соціальної роботи. Головні складові змісту технологізації соціальної роботи. Технологічні компоненти соціальної роботи.

Тема 2.2. Класифікація технологій соціальної роботи

Класифікація соціальних технологій. Типи соціальних технологій. Основні види соціальних технологій. Кваліфікаційні ознаки соціальних технологій. Загальні технології соціальної роботи. Особливості застосування загальних технологій у соціальній роботі. Міждисциплінарні технології і методики соціальної роботи.

Тема 2.3 . Типова технологія соціальної роботи.

Структурно-логічна схема технологій соціальної роботи. Типова технологія соціальної роботи як певний алгоритм діяльності. Основні складові типової технології. Основні етапи типової технології: підготовчий, етап безпосередньої реалізації методів втручання, підсумковий етап.

Тема 2.4. Соціально-технологічна специфіка соціальної роботи .

Особливості організації соціальної роботи в Україні. Специфіка соціальних проблем. Зміст поняття „технологізація соціальної роботи”. Процес розробки та провадження нових соціальних технологій: підходи, стадії, фактори впливу. Моделі практики соціальної роботи: технологічна специфіка і потенціал соціолого-орієнтованих, психолого-орієнтованих та комплексних моделей соціальної роботи

Тема 2.5. Соціально-педагогічні та психологічні технології в соціальній роботі.

Поняття соціально-педагогічні технології. Форми соціально-педагогічних технологій (клуби, асоціації, групи самодопомоги і взаємодопомоги). Принципи соціально-педагогічної роботи. Методи соціально-педагогічної роботи. Педагогічні технології адаптації (бізнес-інкубатори, школи лідерів, виборців). Технологія М. Монтесорі. Кондуктивна педагогіка. Сенсорна інтеграція.

Психологічні технології у соціальній роботі. Психоаналітичні й психодіагностичні моделі особистості як критерії вибора соціальних технологій. Технології орієнтовані на гуманістичні моделі особистості. Медіація.

Тема 2.6. Медико-соціальні технології в соціальній роботі.

Технології медико-соціальної роботи. Патронаж. Технології медико-соціальної роботи у наркології. Технології медико-соціальної роботи в онкології. Паліативна допомога Технології медико-соціальної роботи у плануванні сім'ї,

Тема 2.7. Організаційно-управлінські технології

Технології групового рішення проблем у соціальному управлінні; технологія програмно-цільового проектування, кейс-менеджмент. Соціально-економічні методи соціальної роботи; технології економічної підтримки населення у сучасних умовах.

Тема 2.8. Соціальна діагностика в соціальній роботі

Поняття „діагностика”. Суть і види соціальної діагностики. Загальні проблеми і принципи соціальної діагностики: принцип об'єктивності, принцип верифікації соціальної інформації, принцип системності, принцип клієнтоцентризму. Методи, структура і функції соціально-діагностичної діяльності. Рівні соціальної діагностики у сфері соціальної роботи: національний, регіональний (територіальний), індивідуальний (локальний). Методологічні підходи до соціальної діагностики: пошук спільного, пошук унікального, діагностика по еталону. Технологічний процес діагностики в

соціальній роботі: етапи та особливості. Сфера застосування технології в практиці соціальної роботи

Тема 2.9. Технологія соціальної експертизи.

Поняття соціальна експертиза. Функції соціальної експертизи: діагностична, інформаційно-контрольна, прогностична, проектувальна. Специфіка соціальної експертизи і межі її застосування. Мета соціальної експертизи. Суб'єкти соціальної експертизи. Порядок замовлення соціальної експертизи. Методика підбору експертів. Основні форми і методи проведення соціальної експертизи і вироблення експертних оцінок. Організаційні моделі соціальної експертизи: „рецензія”, „моніторинг”, „проект” та ін.: суть, критерії, етапи, позитивні моменти та недоліки. Підготовка експертного висновку (експертного спостереження, проектної розробки). Ефективність соціальної експертизи: умови, оцінка. Сфера застосування технології в практиці соціальної роботи

Тема 2.10. Соціальне передбачення і соціальне проектування як технології соціальної роботи

Технологія соціального прогнозування: поняття, зміст, основні аспекти, мета. Соціальне прогнозування як різновид діагностичних технологій. Інформаційний аспект в технологіях соціального прогнозування. Класифікація соціальних прогнозів: соціально-економічні, соціологічні, прогнозування соціально-психологічних процесів, прогнозування у галузі законодавства тощо. Функції соціального прогнозування: пізнавальна, моделююча, оціночна, попереджуюча, випереджаюча. Етапи процесу соціального прогнозування: підготовка проекту прогнозу, побудова прогнозу, уточнення і перевірка прогнозу. Моделювання соціальних відносин і структур. Соціальне проектування як соціальна технологія та його особливості. Класифікація соціальних проектів. Основні принципи соціального проектування. Етапи соціального проектування. Стратегії проектної діяльності. Методи і методики соціального проектування. Сфера застосування технології в практиці соціальної роботи

Тема 2.11. Технології соціальної профілактики та адаптації. Технології соціальної реабілітації.

Суть соціальної профілактики. Принципи соціальної профілактики. Об'єкти соціальної профілактики. Рівні соціальної профілактики: загальносоціальний, спеціальний та індивідуальний. Методи соціальної профілактики (метод формування перспективи, метод позитивного прикладу, вправи). Адаптація як технологія соціальної роботи і її призначення. Технології соціальної адаптації. Стадії, форми, стратегії соціальної адаптації. Соціальна реабілітація і її принципи. Типи соціальної реабілітації (психологічна, педагогічна, медична, економічна, професійна, побутова). Рівні і методи соціальної реабілітації. Сфера застосування технології в практиці соціальної роботи. Реабілітація військовослужбових, які повернулись з військових дій. Реабілітація біженців, які повернулись з місць де проходять військові дії.

Тема 2.12. Технологія індивідуальної роботи з випадком. Соціальна опіка, піклування та соціальний супровід, як особливі технології індивідуальної соціальної роботи.

Загальні принципи і підходи до індивідуальної роботи з випадком. Модель «ведення випадку». Мета роботи з випадком. Моделі ведення випадку - адміністративна та інтенсивного догляду. Основні структурні компоненти ведення випадку: первинне оцінювання, встановлення цілей втручання, складання плану догляду, власне втручання, моніторинг, кінцеве оцінювання. Планування підтримуючих стратегій. Контракт як складова частина індивідуальної соціальної роботи. Сутність технології соціальної опіки і піклування. Суб'єкти соціальної опіки і піклування. Соціальний супровід як технологія індивідуальної соціальної роботи з випадком. Основні завдання соціального супроводу. Методи і форми соціального супроводу. Специфіка консультування у соціальному супроводі. Види консультування. Представництво інтересів клієнта і направлення до інших служб як стратегія втручання соціального супроводу. Ретроспективний аналіз представництва як послуги в соціальній роботі. Типи представництва: професійне, громадське, самопредставництво, юридичне, представництво рівних, колективне. Посередництво як різновид представництва. Сфера застосування технології в практиці соціальної роботи.

Тема 2.12. Технології консультування у соціальній роботі.

Визначення поняття консультування. Проблеми консультування у соціальній роботі. Основи консультування. Специфічні риси консультування. Теоретичні підходи до консультування. Структура консультативного процесу. Загальна модель консультування. Типи й види консультування у соціальній роботі. Телефонне консультування як різновид. Сфера застосування технології в практиці соціальної роботи

Тема 2.13. Кризово-орієнтовані технології соціальної роботи.

Розуміння кризи у практиці соціальної роботи. Теоретичні моделі кризово-орієнтованої індивідуальної роботи (4- шагова модель кризової інтервенції по Рейду й Епштейну; 6-шагова модель кризової інтервенції за Джеймсом й Джіліландом; 7- етапна модель кризової інтервенції за Робертом; модель А-В-С за Кейном; модель тріадної оцінки за Майєром). Завдання-орієнтована індивідуальна соціальна робота. Розширена схема технології індивідуальної роботи у кризовій ситуації клієнта.

Тема 2.14. Теоретичні підходи до технологізації соціальної роботи з сім'єю.

Підходи до феномену сім'ї у теорії й практиці соціальної роботи. Соціально-організаційні технології соціальної роботи з сім'єю. Діагностичний інструментарій. Структуроване опитування. Соціальний паспорт сім'ї. Соціальна підтримка. Макротехнології соціальної підтримки сім'ї. Мезотехнології соціальної підтримки сім'ї. Мікротехнології соціальної підтримки сім'ї. Соціально-терапевтичні технології соціальної роботи з сім'єю. Сімейна терапія В. Сатира. Структурна сімейна терапія С. Мінухіна. Системна терапія М. Боуена.

Тема 2.15. Технології соціальної роботи з алко/наркозалежними та з кримінагенними сім'ями

Зміст теми Діагностика проблем та технології соціальної роботи в алкозалежних сім'ях. Діагностика проблем та технології соціальної роботи в наркозалежних сім'ях. Види технологій соціальної роботи з сім'ями алко/наркозалежних: соціальна діагностика, соціальна профілактика, соціальна реабілітація, соціальна корекція, соціальна терапія. Технології соціальної роботи з алко/наркозалежними особами: **первинна профілактика (консультування)**, освітня профілактика, програми формування життєвих навичок (в тому числі і **тренінг соціально-психологічних навичок учителів**), навчання здоровому способу життя, програми функціональних еквівалентів, сімейна профілактика наркотизму, програми зниження шкоди і зменшення ризику та ін. Специфіка соціальної роботи **груп анонімних алкоголіків, колишніх наркоманів**. Особливості застосування **технологій соціальної роботи** (соціальна діагностика, соціальна профілактика, соціальна реабілітація, соціальна корекція, соціальна терапія) у кримінагенних сім'ях. Технологічні проблеми ресоціалізації у кримінагенних сім'ях.

Тема 2.16. Технології соціальної роботи з педагогічно неблагополучними та дезорганізованими сім'ями .

Особливості діагностики проблем та технології соціальної роботи з педагогічно неблагополучними сім'ями. Особливості діагностики проблем та технології соціальної роботи з дезорганізованими сім'ями. Проблема насилля у сім'ї. Адвокація, як технологія захисту прав жінки, що потерпає від насилля. Телефони довіри, Соціально-медичні курси для молодих жінок. Клуби молодих батьків. Туристичні клуби. Індивідуальне консультування. Соціальна корекція й соціальна терапія. Тренінги і семінари з педагогічних питань. Педагогічні бліц-турніри. Використання у соціальній роботі культурно-масових розважальних заходів. Особливості застосування соціально-організаційних та соціально-терапевтичних технологій соціальної роботи з педагогічно неблагополучними та дезорганізованими сім'ями.

Тема 2.17. Технології соціальної роботи з нетиповими сім'ями

Неповні сім'ї та діагностика їх проблем (фінансові, проблема «однобокого» виховання дитини, часта захворюваність дітей й проблема з лікарняними тощо). Технології соціальної роботи з неповною сім'єю (соціальне забезпечення, соціальне страхування, соціальна опіка і піклування). Сім'ї з позашлюбною дитиною та діагностика їх проблем. Технології соціальної роботи з сім'ями де є позашлюбна дитина. Особливості застосування соціально-організаційних та соціально-терапевтичних технологій соціальної роботи з сім'ями де є позашлюбна дитина.

Сім'ї безробітних та діагностика їх проблем. Технології соціальної роботи з сім'ями безробітних (соціальне забезпечення, соціальне страхування, соціальна опіка і піклування). Сім'ї інвалідів та діагностика їх проблем. Складні життєві обставини сімей інвалідів. Особливості застосування соціально-організаційних та соціально-терапевтичних технологій соціальної роботи з сім'ями інвалідів. Технології допомоги сім'ї, яка виховує дитину інваліда. Технології соціальної допомоги сім'ям в яких виховується дитина з ДЦП (технологія Пет'їо)

Тема 2.18. Технології соціальної роботи з багатодітними сім'ями. Особливості технологізації соціальної роботи з прийомними сім'ями.

Багатодітні сім'ї та діагностика їх проблем. Особливості застосування соціально-організаційних та соціально-терапевтичних технологій соціальної роботи з багатодітними сім'ями. Прийомна сім'я та діагностика її проблем. Технології соціальної роботи з прийомними сім'ями. Соціальний супровід прийомної сім'ї. Соціально-педагогічні моделі роботи з прийомною сім'єю. Кризово-інтервентна модель роботи з сім'єю. Проблемно-орієнтована модель роботи з сім'єю. Напрями технологізації соціальної роботи з прийомною сім'єю (освітнім, психологічним, посередницьким)

Тема 2.19. Теоретичні підходи до технологізації соціальної роботи з дітьми та підлітками

Напрями технологізації соціальної роботи з дітьми та підлітками. Складні життєві обставини та надання державної підтримки дітям та підліткам. Проблема дитячого насилля у сім'ї. Адвокація, як технологія захисту прав дитини, що потерпає від насилля у сім'ї. Індивідуальні технології соціальної роботи з дітьми та підлітками (терапевтична допомога, консультативна робота, робота з профілактичної та соціальної реабілітації). Моделі індивідуальної терапевтичної роботи з неповнолітніми: клієнто-центрована дитяча терапія, психодинамічна терапія з дитиною, когнітивно-поведінкова терапія з дитиною. Технології групової соціальної роботи з дітьми та підлітками. Принципи організації групової роботи з дітьми та підлітками. Технологізація соціальної роботи з батьками.

Тема 2.20. Особливості технологізації соціальної роботи з дітьми особливими потребами та дітьми, які є ВІЛ інфікованими або хворими на СНІД.

Психологічні особливості дітей з особливими потребами. Діагностики проблем життєдіяльності сімей у яких виховується дитина з особливими потребами. Проблеми інклюзивної освіти. Технологічні особливості соціальної роботи з сім'єю у якій виховується дитина з особливими потребами. Психологічні особливості ВІЛ- інфікованих або хворих на СНІД дітей та підлітків. Діагностика проблем ВІЛ- інфікованих або хворих на СНІД дітей та підлітків. Діагностика проблем життєдіяльності сім'ї, яка виховує ВІЛ-інфікованих або хворих на СНІД дітей та підлітків. Технології допомоги сім'ї, яка виховує ВІЛ- інфікованих або хворих на СНІД дітей та підлітків. Основні технології соціальної роботи з ВІЛ-інфікованими неповнолітніми. Особливості технологізації соціальної роботи з найближчим оточенням ВІЛ- інфікованих або хворих на СНІД дітей та підлітків.

Тема 2.21. Особливості технологізації соціальної роботи з дітьми та підлітками, що мають девіантну поведінку

«Діти вулиці» та діагностика проблем безпритульних дітей та підлітків. Напрями технологізації соціальної роботи з «дітьми вулиці». Аутрич робота. Технології соціального розвитку, та соціальної роботи з «дітьми вулиць». Зарубіжний досвід соціального розвитку дітей вулиць. Гейткіпінг. Діагностика проблем неповнолітніх, що перебувають у місцях позбавлення волі. Напрямки технологізації соціальної роботи з неповнолітні які мають проблеми з законом. Технології соціально-реабілітаційної роботи з батьками неповнолітніх які мають проблеми з законом. Технології соціально-реабілітаційної та профілактичної роботи безпосередньо в місцях позбавлення волі. Ресоціалізація та соціальна адаптація з подальшою інтеграцією в суспільство неповнолітніх, які порушили закон. Технологічний алгоритм соціально-реабілітаційної роботи з неповнолітніми, які порушили закон.

Тема 2.22. Технологічні особливості соціальної роботи з військово службовцями.

Волонтерська допомога військовослужбовцям та способи її організації, Психологічний десант. Характеристика бойового стресу і основні симптоми бойових психічних травм. Психологічна підтримка та психологічна реабілітація як основні компоненти соціальної роботи. Надання соціально-психологічної допомоги після проходження служби. Напрямки психологічної реабілітації бійців АТО в Україні.

Тема 2.23. Теоретичні підходи до технологізації соціальної роботи з людьми похилого віку.

Феноменологія людини похилого віку як клієнта. Діагностика соціально-психологічних проблем людей похилого віку. Напрямки технологізації соціальної роботи з людьми похилого віку. Соціальне забезпечення. Пенсійне забезпечення. Адресна соціальна допомога. Соціальний захист людей похилого віку.

Американська модель соціального захисту людей похилого віку (програма «Медікар», програма додаткових доходів, фостреровська програма для людей похилого віку, програма центрів для людей похилого віку, програми спеціальних автобусних екскурсій, програма податкових майнових пільг для пенсіонерів, мед сестринська програма догляду за похилими людьми, волонтерська програма догляду за людьми похилого віку, телефони довіри для пристарілих). Селекція, оптимізація, компенсація як технологічні стратегії роботи з людьми похилого віку. Технології соціально-консультативної роботи. Соціально-психологічна допомога

Тема 2.24. Особливості технологізації соціальної роботи з різними категоріями людей похилого віку.

Технології соціальної роботи з людиною похилого віку, яка проживає в сім'ї. Діагностика проблеми одиноких людей похилого віку. Громадська опіка і соціальне обслуговування одиноких людей похилого віку. Діагностика проблем бездомних людей похилого віку та шляхи її подолання. Технології соціальної роботи у закладах соціального захисту

МОДУЛЬ III. Соціальна робота з різними групами клієнтів

Тема 3.1. Становлення соціальної роботи з різними групами клієнтів. Соціально-демографічні проблеми суспільства. Сучасні протиріччя соціальної політики щодо різних груп населення. Соціальна робота як умова вдосконалення стосунків держави та різних груп населення. Історичні аспекти становлення роботи зі спеціальними групами клієнтів. Сучасні тенденції соціальної роботи з особливими групами клієнтів у різних країнах світу.

Тема 3.2. Особливості роботи з різними групами клієнтів.

Спеціальні групи клієнтів як соціальна проблема. Види соціально небезпечних явищ: злочинність, алкоголізм, наркоманія, ВІЛ/СНІД. Людина в системі негативних явищ. Соціальна політика щодо спеціальних груп клієнтів. Сучасні теорії та практика запобігання стигматизації спеціальних груп клієнтів. Роль субкультурних відмінностей різних груп клієнтів. Причини конфліктної поведінки спеціальних груп клієнтів.

Тема 3.3. Соціальна робота з допризовною і призовною молоддю, військовослужбовцями та членами їхніх сімей.

Соціальна зумовленість роботи з допризовною та призовною молоддю. Організація практичної соціальної роботи з військовозобов'язаними. Специфіка військової служби. Основні проблеми військових та їхніх сімей. Технології соціальної роботи з військовослужбовцями (методи та засоби).

Тема 3.4. Соціальна робота з малозабезпеченими групами населення. Показники матеріальної забезпеченості населення. Соціальний захист малозабезпеченого населення. Форми та методи соціальної роботи щодо підвищення життєвого рівня малозабезпечених груп населення. Побутове обслуговування малозабезпечених громадян як складова соціального обслуговування.

Тема 3.5. Соціальна допомога та підтримка осіб з обмеженими можливостями.

Поняття “інвалідність” та його види. Соціальні заклади й стаціонарні установи по роботі з інвалідами. Напрямки роботи з людьми, які мають фізичні чи психологічні вади. Реалізація соціальних заходів на різноманітних рівнях.

Тема 3.6. Система надання соціальної допомоги людям похилого віку та самотнім.

Соціальний статус, психосоціальні особливості людей похилого віку, одиноких. Особливості роботи будинків-інтернатів для людей похилого віку. Робота відділів соціального патронажу та обслуговування людей похилого віку та одиноких: функціональні обов'язки персоналу, форми роботи з клієнтами.

Тема 3.7. Соціальна робота з особами, які мають алкогольні та наркотичні проблеми.

Особливості впливу алкоголізму на процеси соціалізації: зміни поведінки під впливом зловживання алкоголем, формування хвороби. Соціально-психологічні і медико-біологічні показники статусу хворої людини. Робота зі спеціальними групами клієнтів, хворими на алкоголізм. Соціально-психологічні підходи до роботи з алкоголіками. Організаційні умови і принципи функціонування груп взаємопідтримки. Досвід функціонування груп в Україні. Специфіка формування наркотичної хвороби: поняття про психологічну і фізичну залежність. Робота зі спеціальними групами клієнтів, хворих на наркоманію: цільові програми лікування та реабілітації наркоманів. Світові стратегії розв'язання проблеми наркотизації. Організаційні умови і принципи функціонування груп взаємопідтримки. Спілкування та взаємодія з клієнтами в процесі реабілітації. Особливості соціального відновлення після реабілітації.

Тема 3.8. Соціальна робота з особами, що займаються секс-бізнесом. Визначення поняття «секс-робітник». Структура секс-бізнесу. Соціально-психологічні та поведінкові характеристики представників секс-бізнесу. Причини та шляхи залучення до комерційного сексу. Зміст соціальної роботи у сфері «секс-бізнесу»: профілактичні програми, освітні

програми. Медичні, правові та соціальні послуги. Діяльність та оцінка можливостей громадських організацій, які працюють з представниками секс-бізнесу. Використання аутрич-методу соціальними працівниками.

Тема 3.9. Особливості соціальної роботи з ВІЛ-інфікованими та хворими на СНІД.

ВІЛ/СНІД як соціальна проблема. Соціально-психологічні моделі роботи зі спеціальними групами клієнтів, хворими на СНІД. Системи лікування і підтримки уражених груп. Соціальна робота з вагітними-ВІЛ-інфікованими: умови народження здорової дитини. Соціальна робота з ін'єкційними наркоманами. Закордонний досвід щодо запобігання ВІЛ/СНІДу. Досвід країн Західної Європи: Нідерланди, Бельгія; центри роботи з ВІЛ-інфікованими. Групи взаємопідтримки: досвід Англії, Німеччини. Сутність самопревенції і роль особистих якостей спеціальних груп клієнтів у запобіганні поширення соціально небезпечних хвороб.

Тема 3.10. Організація роботи з людьми без визначеного місця проживання.

Категорія громадян, які відносяться до осіб без визначеного місця проживання. Соціальний портрет осіб без визначеного місця проживання. Специфіка роботи з людьми без постійного місця проживання. Діяльність та оцінка можливостей громадських організацій, які працюють з бездомними. Сучасні наукові погляди на деякі проблеми осіб без визначеного місця проживання як соціальне явища .

Тема 3.11. Соціальна робота з групами клієнтів, які зазнали насилля в сім'ї.

Діти і жінки як особлива категорія клієнтів у соціальній роботі. проблеми насильства над жінками. Етапи насилля. Профілактика насилля та теорії подолання наслідків насилля. Основні проблеми насильства. Державна політика щодо покращення становища жінок і дітей в Україні.

Тема 3.12. Організація роботи з жертвами „торгівлі людьми”.

Правові основи соціальної роботи у сфері попередження торгівлі людьми. Ціль, завдання і принципи соціальної роботи по упередженню торгівлі людьми і надання допомоги потерпілим. Соціальна профілактика торгівлі людьми. Соціальна реабілітація потерпілих від торгівлі людьми. Соціально-психологічний портрет потерпілих від торгівлі людьми. Причини і наслідки торгівлі жінками з України. Українські ініціативи, направлені на запобігання та протидію торгівлі людьми. Принципи допомоги жінкам, потерпілим від торгівлі людьми. Потреби жінок, потерпілих від торгівлі людьми. Кризові центри та „гарячі лінії”.

Тема 3.13. Специфіка соціальної роботи з людьми суїцидальної поведінки.

Загальне поняття суїциду. Соціально-психологічний портрет осіб, що схильні до суїцидальної поведінки. Ознаки і характеристика суїцидальної поведінки. Причини, мотиви суїцидальних явищ. Сучасні концепції самогубства. Соціальна профілактика суїцидальної поведінки. Специфіка соціальної роботи з людьми суїцидальної поведінки.

Тема 3.14 .Організація соціального супроводу особам, що повернулися з місць позбавлення волі.

Соціальний супровід звільнених з місць позбавлених волі. Мета і зміст соціальної роботи з особами, що повернулися з місць позбавлення волі. Профілактична робота зі звільненими з місць позбавлення волі. Роль соціальних служб у ресоціалізації. Характер діяльності соціального працівника щодо колишніх засуджених у відкритому середовищі. Форми і методи соціальної роботи з колишніми засудженими. Індивідуальна робота з клієнтом. Психологічна і правова консультація. Психолого-педагогічна допомога у відновленні втрачених зв'язків з сім'єю. Працевлаштування. Професійна орієнтація, психологічна підтримка соціальної роботи колишніх засуджених.

Тема 3.15. Соціальна робота з жінками-безробітними.

Жінка як об'єкт державної політики України та соціальної роботи. Положення жінок в сучасному суспільстві: проблеми жіночої праці, охорона здоров'я, народжуваність, материнство. Репродуктивна функція жінок. Домашнє господарство – важливий фактор життєзабезпечення сім'ї: гендерний аспект розподілу домашніх обов'язків. Особливості сімейних функцій жінок і чоловіків. Проблема дискримінації жінок. Національний механізм забезпечення рівноправ'я жінок і чоловіків. Етапи розвитку соціальної роботи з жінками щодо їх працевлаштування на Заході.

Тема 3.16. Соціальна робота з жінками, які не мають визначеного місця проживання.

Важливі чинники розвитку політики щодо підтримки бездомних жінок в Україні. Основні принципи реінтеграції жінок. Створення мережі лікувально-профілактичних закладів, притулків, відділів реінтеграції, соціальних гуртожитків (соціального житла), центрів зайнятості, агентств з працевлаштування. Основні принципи організації догляду за бездомними жінками. Досвід зарубіжних країн щодо організації інтегрованого догляду за жінками, які не мають визначеного місця проживання.

Тема 3.17. Соціальна робота з жінками-засудженими.

Фактори формування кримінальної поведінки у жінок. Види злочинів. Природа злочинності. Умови, що сприяють здійсненню злочинів. Сучасні концепції відношення до злочинності. Форми і методи роботи з ув'язненими жінками в історії людства. Закономірності соціальної роботи в жіночих пенітенціарних закладах: соціальна діагностика клієнтів; структура груп ув'язнених; умови ефективної соціальної роботи в закладах позбавлення волі.

Профілактика рецидивів та реабілітація як основні соціальні технології. Проблема суїцидів. Організаційні форми і методи виховного процесу в жіночих закладах позбавлення волі. «Вузька» та «широка» модель психотерапевтичної роботи. Організація терапевтичної діяльності груп взаємопідтримки. Консультування за методом «рівний-рівному».

Тема 3.18. Соціальна робота з сім'ями, що мають дітей з особливими потребами.

Види сімей із дітьми, що мають особливі потреби. Проблема впровадження технологій соціальної роботи в сім'ї із дітьми з особливими потребами. Методичні основи соціальної роботи з сім'ями, що виховують дітей-інвалідів. Індивідуальні, групові, масові форми соціальної роботи.

Міжнародний досвід досягнення ефективності соціальної роботи з такими сім'ями. Системний підхід у застосуванні інноваційних методів соціальної роботи з сім'ями. Консультативний метод. Організаційно-методичні засади роботи груп взаємопідтримки батьків.

Тема 3.19. Соціальна робота з молоддю та молодою сім'єю.

Поняття про молодь, молоду сім'ю. Соціально-психологічні аспекти встановлення рольових функцій. Проблеми молодої сім'ї в початкові періоди її створення. Підготовка молодої сім'ї до народження і виховання дітей.

Психолого-педагогічні складові в роботі соціального працівника. Особливості соціальної роботи з молодими сім'ями. Консультативна робота з молодими сім'ями.

Тема 3.20. Соціальна робота з дітьми, що залишились без батьківського піклування.

Проблема встановлення опіки над дітьми-сиротами та дітьми, що залишились без батьківського піклування. Особливості розвитку системи прийомних сімей в закордонній та вітчизняній практиці.

Види сімей: опікунська, тимчасова. Фостерні сім'ї. Соціально-педагогічна модель роботи з прийомними сім'ями: функції, зміст, етапи, методи роботи.

Тема 3.21. Соціальна робота з дітьми вулиці.

Проблема соціального сирітства в Україні. Втечі дітей із сім'ї. Підходи до класифікації дітей вулиці. Спосіб життя дітей на вулиці. Аутрич як основний метод соціальної роботи. Соціальна робота в приймальнику-розподільнику. Соціальна робота в притулках.

Тема 3.22. Соціальна робота з біженцями та особами, які потребують додаткового або тимчасового захисту.

Право на соціальний захист біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту. Діяльність ПТРБ. Діяльність ПТП.

Способи інтеграції біженців та осіб, які потребують додаткового захисту, в українське суспільство.

Зміст програм допомоги соціально незахищеним категоріям вимушених мігрантів.

Проблеми соціального захисту біженців в Україні.

Тема 3.23. Соціальна робота з внутрішньо переміщеними особами.

Спектр проблем вимушених переселенців в Україні (за результатами соціальних досліджень).

Забезпечення інформаційно-консультаційної підтримки. Діяльність міжвідомчих координаційних штабів з тимчасового розселення.

Соціальний захист вимушених переселенців.

4. СТРУКТУРА БІЛЕТУ ВСТУПНОГО ФАХОВОГО ВИПРОБУВАННЯ

Національний педагогічний університет імені М.П.Драгоманова

Соціально-правовий факультет

Ступень: Магістр

Галузь знань: 23 Соціальна робота

Спеціальність: 231 Соціальна робота

Освітня програма: Соціальна робота

На базі ступеня: Бакалавр/ Спеціаліст

**Вступне
випробування
фахове**

Екзаменаційний білет № _____

1. Характеристика основних напрямів соціальної роботи першої половини ХХ ст..
2. Розкрити та проаналізувати об'єкт наукових досліджень теорії соціальної роботи.
3. Роль і завдання Державної служби зайнятості населення як соціального гаранта прав дітей та молоді в Україні.

Затверджено на засіданні Приймальної комісії НПУ ім. М. П. Драгоманова

Протокол № _____ від « _____ » _____ 2022 р.

Голова предметної комісії _____ **Євтух В.Б.** /

Підпис

Прізвище, ім'я, по-батькові

5. СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

5.1. Теорія соціальної роботи

1. Васильєв В.В. Соціальна робота на підприємстві [Текст] : навч. посіб. / Васильєв В. В. - К. : Слово, 2011. - 424 с.
2. Волонтерський рух в Україні : навч. посіб. для студ. спец. 231 "Соціальна робота" / [уклад. Л. В. Хоменко] ; Черкас. облдержадмін., Упр. освіти і науки, Комунал. ВНЗ "Уман. гуманітар.-пед. коледж ім. Т. Г. Шевченка". – Умань : Сочінський М. М. [вид.], 2019. – 71 с.
3. Горілий А.Г. Історія соціальної роботи. – Режим доступу: <http://194.44.152.155/elib/local/sk706620.pdf>.
4. Гусякова Л. Г., Холостова Е. И. Основы теории социальной работы. — М.: Изд-во СТИ, 1997. — 187 с.
5. Історія, теорія та практика соціальної роботи в Україні / За заг.ред.С.Я.Харченко. – Л., 2004. – 320 с.
6. Євтух М. Б. Соціальна робота в зарубіжних країнах : навч. посіб. / Євтух М. Б., Носко М. О., Грищенко С. В. – 2-ге вид., допов. та перероб. - Київ : Леся, 2016. – 287 с.
7. Капська А.Й. Соціальна робота [Текст] : навч. посіб. / А. Й. Капська. - К. : Слово, 2011. - 400 с.
8. Карпенко О.Г. Професійне становлення соціального працівника [Текст] : навч.-метод. посібник / О. Г. Карпенко ; Державний центр соціальних служб для молоді Міністерства України у справах сім'ї, дітей та молоді, Інститут соціальної роботи та управління Національного педагогічного ун-ту ім. М.П.Драгоманова. - К. : ДЦССМ, 2004. - 164 с.
9. Карпенко О.Г., Романова Н.Ф. Теорія та практика соціальної роботи. – К.: «Слово». - 560 с.
10. Лоренц У. Социальная работа в изменяющейся Европе. - - Амстердам; К., 1997. — 199 с.
11. Пірен М. І. Соціальна робота у територіальній громаді: теорія та практика [Текст] : підручник / М. І. Пірен ; Чернівець. нац. ун-т ім. Юрія Федьковича, Нац. акад. держ. упр. при Президентові України. –Чернівці : ЧНУ ім. Ю. Федьковича : Рута, 2019. – 327 с.
12. Попов В. Г, Холостова Е. И. Социальная политика и социальная работа: Учеб.-метод, пособие. — М.: Изд-во СТИ, 1998. — 218 с.
13. Попович Г. М. Соціальна робота в Україні і за рубежом. — Ужгород: УДУ, 2000.
14. Ракелі Т. Соціальна політика та соціальне забезпечення за ринкової економіки: Пер. з англ. - К.: Основи. 1995.—С. 1-8.
15. Семигіна Т. Сучасна соціальна робота. – К.: 2020. – Режим доступу: https://www.researchgate.net/profile/Tetyana-Semigina/publication/342003632_Sucasna_socialna_robota/links/5eddf6ae299bf1d20bd86768/Sucasna-socialna-robota.pdf.
16. Соціальна робота [Текст] / В. П. Андрущенко [та ін.] ; Ін-т вищ. освіти АПН України, Держ. центр соц. служб для молоді. - К. : [б. и.], 2001. - Кн. 1 : Актуальні проблеми теорії і практики соціальної роботи на межі тисячоліть. - 2001. - 344 с.

17. Соціальна робота [Текст] / В. П. Андрущенко [та ін.] ; Ін-т вищ. освіти АПН України, Держ. центр соц. служб для молоді. - К. : [б. и.], 2001. - Кн. 2 : Навчальний посібник / В. П. Андрущенко [та ін.]. - 2002. - 440 с.
18. Соціальна робота в Україні: перші кроки / За ред. В. Полтавця. - К.: Вид. дім "KM Asasietia", 2000. — 236 с.
19. Соціальна робота з особами з особливими потребами [Текст] : навч. посіб. / [уклад. Г. В. Фещенко]; Черкас. облдержадмін., Департамент освіти і науки, Комунал. ВНЗ "Уман. гуманітар.-пед. коледж ім. Т. Г. Шевченка". - Умань : Соцінський М. М. [вид.], 2020. - 134 с.
20. Соціальна робота в Україні: Навч. посіб. / І. Д. Зверева, О. В. Безпалько, С. Я. Харченко та ін.; За заг. ред.: І. Д. Зверєвої, Г. М. Лактіонової. - К.: Центр навчальної літератури, 2004. - 256 с. — Режим доступу: https://bahmat.at.ua/zvereva_socialna_robota.pdf.
21. Соціальна робота з різними групами клієнтів [Текст] : навч. посіб. / І. В. Кулик. - Івано-Франківськ : НАІР, 2020. - 236 с.
22. Соціальна робота: технологічний аспект [Текст] : навч. посібник / А. Й. Капська [та ін.] ; ред. А. Й. Капська ; Державний центр соціальних служб для молоді Міністерства України у справах сім'ї, дітей та молоді, Інститут соціальної роботи та управління Національного педагогічного ун-ту ім. М.П.Драгоманова. - К. : ДЦССМ, 2004. - 362 с.
23. Шапошнікова І.В. Вступ до соціальної роботи [Текст] : навч.-метод. посіб. для здобувачів ступеня вищ. освіти "бакалавр" напряму підгот. (спец.) 6.130102 "Соціальна робота" / І. В. Шапошнікова ; Херсон. держ. ун-т, Ф-т психології, історії та соціології, Каф. соц. роботи та соц. педагогіки. - Херсон : Гельветика, 2015. - 119 с.

5.2. Технології соціальної роботи

1. Вовканич М.Д. Технології соціально-психологічної роботи з клієнтами, які схильні до суїциду.[Навчально-методичний посібник]./ М.Д. Вовканич. - Ужгород 2002- 122 с.
2. Волонтерський рух в Україні: тенденції розвитку / Р.Х. Вайнола, А.Й. Капська. - К.: Академпрес, 1999.- 322 с.
3. Гуслова М. Н. Організація соціальної роботи з людьми похилого віку./ М.Н. Гуслова. - М: Творчий ліцей, 2004. - 80 с.
4. Завацька Л. М. Технології соціально-педагогічної роботи. / Завацька Л. М., Платонова О. Г., Михайленко О. В., Янченко Т. В. — Чернігів: ЧДПУ ім. Т.Г.Шевченка, 2005. — 110 с.
5. Кияниця З. П., Петрочко Ж.В. Соціальна робота з вразливими сім'ями та дітьми : посіб. у 2-х ч. Київ : ОБНОВА КОМПАНІ, 2017. 256 с.
6. Коляда Н. М., Левченко Н. В. Технології соціальної роботи : навч. посіб. Умань: ВІЗАВІ, 2018. 338 с.
7. Конончук А. І. Технології соціально-педагогічної діяльності. / А.І. Конончук.— Ніжин: Видавництво НДПУ ім. М.Гоголя, 2004. — 46 с.

8. Кутова Н.А. Діяльність державної служби зайнятості у протидії торгівлі жінками: [Навч.-практ. посібн.]. / Н.А. Кутова. – К.: Міленіум, 2005. – 64 с.
9. Матвієнко В. Я. Соціальні технології: навч. посіб. Київ : Українські пропілеї, 2010. 446 с.
- 10.Панасюк М.Б. Соціальні технології робота з попередження правопорушень / М.Б. Панасюк. // Управлінські аспекти соціальної роботи. - К, 2002. - С.344-368.
- 11.Семигіна Т. Сучасна соціальна робота. Київ: Академія праці, соціальних відносин і туризму, 2020. 275 с.
- 12.Соціальна робота з неповнолітніми, які перебувають у місцях позбавлення волі / За ред. В.МСиньова. - К: Державний центр соціальних служб для молоді, 2003. -126 с.
- 13.Соціальна робота: актуальні питання теорії та практики. Нвч.-метод. посіб. / А. Й. Капська (кер. авт. кол.), О. В. Безпалько, Р. Х. Вайнола та ін. – К.: Держ. Ін-т пробл. сім'ї та молоді, 2005
- 14.Соціальна робота: технологічний аспект: Навчальний посібник / За ред. проф. А. Й. Капської. – К.: Центр навчальної літератури, 2004. – 352 с.
- 15.Теория социальных технологий [Електронний ресурс] : учебное пособие / Ю. П. Сурмин, Н. В. Туленков ; Межрегиональная академия управления персоналом. - К. : [б. в.], 2004. - 608 с.
- 16.Технологии социальной работы: Учебн. под общ. ред. проф. Е. И. Холостовой. – М.: ИНФРА, - М.: 2001. – 400с. - / Серия “Высшее образование”/.
- 17.Технології соціально-педагогічної роботи: Навчальний посібник / За заг. ред. проф.Капської А.Й.-К.: 2000.-372 с.
- 18.Технології соціально-педагогічної роботи: Навчальний посібник / За заг. ред. А.Й. Капської. - К., 2000. -386 с.
- 19.Технологія роботи з різними категоріями клієнтів центрів соціальних служб для молоді (методичний посібник) / С. В. Толстоухова, О. О. Яременко, О. В. Вакуленко та ін. – К.: Державний центр соціальних служб для молоді, Державний ін-т проблем сім'ї та молоді, 2003. – 88 с.
- 20.Трубавіна І.М. Соціально-педагогічна робота з неблагополучною сім'єю. / і.М. Трубавіна. - К.: ДЦССМ, 2003. – 342 с.
- 21.Тюптя Л. Т. Соціальна робота : теорія і практика : навчальний посібник / Л.Т. Тюптя, І.Б. Іванова. - К. : Знання, 2008. - 574 с.
- 22.Харченко С. Я. Соціально-педагогічні технології. / С.Я. Харченко, Н.П. Краснова, Л.П. Харченко. — Луганськ: Альма-матер, 2005. — 552 с.

5.3. Соціальна робота з різними групами клієнтів

1. Лукашевич М. П. Соціальна робота (теорія і практика) : підручник / М. П. Лукашевич, Т. В. Семигіна. – К. : Каравела, 2009. – 368 с.

2. Савельчук І.Б. Соціальна робота з різними групами клієнтів: кейси та ситуаційні вправи: Навч. посібник. Київ: НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2014. – 120 с.
3. Словник-довідник із соціальної роботи: Навчальний посібник / Упор. М. М. Букач, Н. В. Клименюк; В. В. Горлачук. За ред. М. М. Букача. – Миколаїв: ФОП Швець В.Д., 2015. – 384 с.
4. Соціальна робота : В 3 ч. Ч. 3. Робота з конкретними групами клієнтів / А. М. Бойко, Н. Б. Бондаренко, О. С. Брижовата, І. М. Грига, Л. П. Дума; Нац. ун-т "Києво-Могилян. акад.", Шк. соц. роботи ім. В.І.Полтавця. - К. : Вид. дім "Києво-Могилян. акад.", 2004. - 166 с.
5. Соціальна робота : технологічний аспект : навч. посіб. / за заг. ред. проф. А. Й. Капської. – К. : Центр навчальної літератури, 2004. – 352 с.
6. Соціальна робота з різними категоріями клієнтів : Наук.-навч.-метод. посіб. для студ., магістрантів, аспір. та спеціалістів у галузі соц. роботи, соц. педагогіки / ред.: С. Я. Харченко; Луган. держ. пед. ун-т ім. Т. Шевченка. - Луганськ : Альма-матер, 2003. - 196 с.
7. Соціальна робота з різними категоріями клієнтів: навчальний посібник / за ред. С. В. Мітіної. Київ: Видавничий дім «Гельветика», 2021. 436 с.
8. Соціальна робота зі спеціальними групами клієнтів : навч. посіб. / Е. М. Герасимова, Н. Є. Доній, О. В. Тополь. - Чернігів : ЧНТУ, 2015. - 153 с.
9. Соціальна робота з різними групами клієнтів / Уклад. Ревнюк Н.І. – Умань : Жовтий О.О., 2014. – 116 с.
10. Тюптя Л. Т. Соціальна робота : теорія і практика : навч. посіб. – 2-ге вид. перероб. і доп. / Л. Т. Тюптя, І. Б. Іванова. – К. : Знання, 2008. – 574 с.